

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 151g/2021

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 33 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură
penală
(*recuzarea judecătorului*)

CHIȘINĂU

2 noiembrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 28 iunie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 2 noiembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află o sesizare privind excepția de neconstituționalitate a textului „sunt direct sau indirect interesate în proces” din articolul 33 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Gheorghe Postolachi, în dosarul nr. 1-157/2017, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul Rezina.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Dorina Cebanița de la Judecătoria Orhei, sediul Rezina, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Orhei, sediul Rezina, se află cauza penală de învinuire a nei Elena Cornos de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 327 alin. 2) lit. b¹) și 332 alin. (1) din Codul penal.

4. În cadrul examinării cauzei, dl avocat Gheorghe Postolachi a formulat în interesele nei Elena Cornos o cerere de recuzare a judecătorului căruia i-a fost repartizată spre judecare cauza penală în discuție. În cererea de recuzare, dl avocat s-a bazat pe motivul de recuzare prevăzut de articolul 33 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală. Potrivit acestor dispoziții legale, judecătorul nu poate participa la judecarea cauzei și urmează a fi recuzat dacă el personal, soțul său, ascendenții ori descendenții lor, frații sau surorile și copiii acestora, afinii și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude, precum și alte rude ale lui, sunt direct sau indirect interesate în proces.

5. În procesul examinării cererii de recuzare, dl avocat Gheorghe Postolachi a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „sunt direct sau indirect interesate în proces” din articolul 33 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală.

6. Printr-o încheiere din 11 iunie 2021, Judecătoria Orhei, sediul Rezina, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 33 Incompatibilitatea judecătorului

„[...]”

(2) Judecătorul nu poate participa la judecarea cauzei și urmează a fi recuzat:

1) dacă el personal, soțul său, ascendenții ori descendenții lor, frații sau surorile și copiii acestora, afinii și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude, precum și alte rude ale lui, sunt direct sau indirect interesate în proces;

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției afirmă că textul „sunt direct sau indirect interesate în proces” din articolul 33 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală nu respectă exigențele previzibilității legii. Acesta nu stabilește cu suficientă precizie care sunt interesele directe sau indirecte care pun la îndoială imparțialitatea judecătorului. În opinia autorului, această normă lasă loc pentru arbitrar din partea judecătorului care examinează cererea de recuzare.

10. Prin urmare, autorul excepției consideră că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4 alin. (2), 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „sunt direct sau indirect interesate în proces” din articolul 33 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală. Din perspectiva argumentelor sesizării, prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

15. Pentru a putea fi declanșat controlul de constituționalitate, Curtea trebuie să confirme aplicabilitatea prevederilor legale contestate în cauza examinată în fața instanței de drept comun care a trimis sesizarea privind excepția de neconstituționalitate. Condiția „aplicabilității prevederilor legale contestate în cauza examinată în fața instanței de drept comun” presupune aplicabilitatea unor prevederi care îl prejudiciază pe autorul excepției de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 94 din 15 iunie 2021, §§ 22, 23).

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în procesul examinării unei cereri de recuzare a judecătorului formulată de același avocat care a ridicat excepția de neconstituționalitate. Cererea de recuzare este fundamentată pe prevederile contestate ale articolului 33 alin. (2) pct. 1) din

Codul de procedură penală. Așadar, Curtea nu reține prejudicierea autorului prin dispozițiile contestate. În mod logic, în prezenta cauză, acest text nu poate fi declarat neconstituțional, pentru că o asemenea soluție ar anihila cererea de recuzare formulată de autorul excepției. Cu alte cuvinte, autorul excepției a formulat o cerere de recuzare a judecătorului tocmai pentru că, în opinia sa, judecătorul, soțul său, ascendenții ori descendenții lor, frații sau surorile și copiii acestora, afinii și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude, precum și alte rude ale lui, ar fi interesate în proces direct sau indirect.

17. În acest context, Curtea reamintește că excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia. În caz contrar, excepția de neconstituționalitate riscă să devină un instrument simulat, pierzându-și, în aceste condiții, caracterul concret și efectiv (a se vedea DCC nr. 110 din 10 octombrie 2019, § 18 și DCC nr. 80 din 3 iunie 2021, § 18).

18. Mai mult, Curtea își reiterează jurisprudența în care a stabilit că Codul de procedură penală nu poate să abunde în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept procedural penal (a se vedea, în acest sens, DCC nr. 152 din 29 noiembrie 2018, § 24; DCC nr. 11 din 26 ianuarie 2021, § 40).

19. Având în vedere natura problemei în discuție, *i.e.* motivele de recuzare a judecătorului, Curtea reține că este practic imposibilă stabilirea unei liste exhaustive a exemplurilor de „interes direct sau indirect în proces”. De asemenea, o astfel de listă exhaustivă ar putea omite reglementarea unor situații care ar justifica, în mod rezonabil, recuzarea unui judecător.

20. Curtea subliniază că motivele de recuzare a judecătorului urmează a fi interpretate în corespundere cu jurisprudența Curții Europene referitoare la conceptul de instanță imparțială. Curtea Europeană menționează că imparțialitatea trebuie evaluată potrivit unui test subiectiv și unui test obiectiv. Testul subiectiv verifică convingerile personale și comportamentul unui judecător, și anume dacă judecătorul a dat dovadă de prejudecăți personale sau de părtinire. Pe de altă parte, testul obiectiv verifică dacă instanța și, între alte aspecte, compunerea acesteia prezintă suficiente garanții pentru eliminarea oricărei îndoieli legitime în legătură cu imparțialitatea sa (a se vedea *Demicoli v. Malta*, 27 august 1991, § 40; *Micallef v. Malta* [MC], 15 octombrie 2009, § 93).

21. În baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a textului „sunt direct sau indirect interesate în proces” din articolul 33 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Gheorghe Postolachi, în dosarul nr. 1-157/2017, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul Rezina.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 2 noiembrie 2021
DCC nr. 164
Dosarul nr. 151g/2021*